

**בְּהַהְוָא חֹבָא מִמְשֵׁךְ אֲנָזִין חָאוּ בְּהַהְוָא גְּנוּגָא
אֲתִמְחוֹן מַעַלְמָא.**

**רַבִּי יְהוֹדָה הָהָר שְׁכִית קְמִיחָה דָּרְבֵי שְׁמֻעוֹן, וְהַזּוֹ
עַסְקֵי בְּהָאֵי קְרָא דְכְתִיב, (מלכים א י"ח) וַיְרִפֵּא אֶת
מוֹבֵח ה' הַחֲרוֹם. מַאי וַיְרִפֵּא. תָא חַזִי, בִּימֵי אֶלְיָהו,
יִשְׂרָאֵל בְּלָהו שְׁבָקוּ לֵיה לְקָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׁבָקוּ
בְּרִית קִיְמָא דְלָהּוֹן. כִּד אַתָּא אֶלְיָהו וְחַמָּא דְקָא
שְׁבָקוּ בְּגַי יִשְׂרָאֵל הָאֵי בְּרִית קִיְמָא וְאַעֲבָרוּ מִנִּיְהוּ
הָאֵי בְּרִית.**

**כִּיּוֹן דְחַמָּא אֶלְיָהו כִּד אַתָּא לְאַתְקָנָא מֶלֶת
לְדוֹבְכִתִּיה. כִּיּוֹן דְקָרִיב מֶלֶת לְדוֹבְכִתִּיה אַתְסִי
כֵּלָא. הַדָּא הוּא דְכְתִיב וַיְרִפֵּא אֶת מוֹבֵח יְיָ הַחֲרוֹם.
דָא בְּרִית קִיְמָא (ד"א ל"ג רָאָתָא לְאַתְקָנָא מוֹבֵח יְיָ הַחֲרוֹם בְּרִית קִיְמָא)
דְהַזָּה שְׁבִיק מַעַלְמָא. וּבְתִיב, (מלכים א י"ח) וַיַּקְהֵל אֶלְיָהו**

לשון הקידוש

בְּנֵי דָרוֹן לֹא שִׁמְרוּ אֹתוֹתָה, וְלֹכֶן הַעֲבִיר
אוֹתָם הַקְדוּשָׁ בְּרוֹךְ הוּא מְהֻעָולָם. וְהִרְאָה
נִאמֵר, בָּאָתוֹתָה חַטָּאת מִמְשֵׁךְ שְׁהָם חַטָּאת -
בָּאָתוֹתָה נָנוֹנָנָה מְהֻעָולָם.
רַבִּי יְהוֹדָה הָהָר מְצִוִּי לִפְנֵי רַבִּי שְׁמֻעוֹן,
וְהִי עַסְקִים בְּפָסּוֹק הָהָר שְׁכִית בְּרִיךְ לְמִקְומָו -
הַפְּלָל הַתְּרִפָּא. וְהוּ שְׁבָתוֹב וַיְרִפֵּא אֶת
מוֹבֵח ה' הַחֲרוֹם. וּזֶ בְּרִית הַמִּילָה וְשְׁבָא
וַיְרִפֵּא? בָא רָאָת, בִּימֵי אֶלְיָהו כֵּל
יִשְׂרָאֵל עֹזֶב אֶת הַקְדוּשָׁ בְּרוֹךְ הוּא וְעֹזֶב

שְׁתִים עֲשֶׂרֶת אָבָנִים לְמַסְפֵּר שְׁבָטֵי בְּנֵי יַעֲקֹב. דָא
הוּא תְּקוֹנָא דְמַזְבֵּחַ יְיָ.

אֲשֶׁר היה דבר יי אליו לאמר יִשְׂרָאֵל יְהִי שְׁמֶךָ.
מַאי טַעַמָּא אִדְכָר הַכָּא יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא וְדָאי
יִשְׂרָאֵל יְהִי שְׁמֶךָ וְדָאי לְאִסְתָּלְקָא לְעַילָּא וְלְאַתְּבָא
בְּרִית קִיּוֹמָא לְאַתְּרִיה. וְהַנּוּ דְבָתִיב כִּי עַזְבוּ בְּרִיתְךָ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וּבְגַיּוֹן כֵּד אֶת מִזְבְּחוֹתִיךָ הָרָסוּ.

תֵא חַזֵּי, כֵל זְמַנָּא דִיְשָׂרָאֵל נְטוּז קִיּוֹמָא קְדִישָׁא
בְּדִין עֲבָדִי קִיּוֹמָא לְעַילָּא וְתָתָא. וּבְדַ שְׁבָטִי
לְהָאִי בְּרִית בְּדִין לֹא אֲשֶׁתְּבָחַ קִיּוֹם לְעַילָּא וְתָתָא
דְבָתִיב, (ירמיה לו) אָמַ לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וְלִילָּה חֻקּוֹת
שְׁמִינִים וְאַרְצִים לֹא שְׁמַתִּי. וּבְגַיּוֹן כֵד וּרְפָא אֶת מִזְבֵּחַ
יְיָ הָהָרּוּם. וּבִ רְפֹואָה אֵיהּ. הַכִּי הוּא וְדָאי דָהָא
מִקְיָים לְהָהָא אַתְּרָ דְמַהִימָנוֹתָא תְּלִיא בֵיה.

לשון הקודש

בְּאָרֶה, כֵל זְמַנָּא שְׁיִשְׂרָאֵל שְׁמָרוּ בְּרִית
הַקְדוּשָׁה, אוֹ עֲשִׂוְוּ קִיּוֹם לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה.
וּבְשַׁעֲזֻבּוּ אֶת הַבְּרִית הַזֹּאת, אוֹ לֹא גַמְצָא
קִיּוֹם לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה, שְׁבָתוֹב (ירמיהה לו) אָמַ
לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וְלִילָּה חֻקּוֹת שְׁמִינִים וְאַרְצִים
לֹא שְׁמַתִּי. וּלְבָנָן וּרְפָא אֶת מִזְבֵּחַ הֵי
הָהָרּוּם. וּבִ רְפֹואָה אֵיהּ? כֵד וְדָאי,
שְׁחַרְיִי מִקְיָים אֶת אָוֹתָוּ מָקוֹם שְׁחַאמְנָה
עַזְבוּ בְּרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וּמְשׁוּם כֵד אֶת
תְּלִוִיה בָו.

עֲשֶׂרֶת אָבָנִים כְּמַסְפֵּר שְׁבָטֵי בְּנֵי יַעֲקֹב.
וְהוּ תְּקוֹן שֶׁל מַזְבֵּחַ הֵי.
אֲשֶׁר היה דבר ה' אליו לאמר יִשְׂרָאֵל
יְהִי שְׁמֶךָ. מַה הַטָּעַם גַּנְבֵּר בָּאָן יִשְׂרָאֵל?
אֶלָּא וְדָאי יִשְׂרָאֵל יְהִי שְׁמֶךָ וְדָאי
לְהַתְּעַלוֹת לְמַעַלָּה וּלְהַשִּׁיב אֶת בְּרִית
הַמִּלְחָמָה לְמַקּוֹמָה. וְהַנּוּ שְׁבָתוֹב (שם ט) בִּי
עַזְבוּ בְּרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וּמְשׁוּם כֵד אֶת
מִזְבְּחוֹתִיךָ הָרָסוּ.

תא חוי, אוף הָכִי פְנַחַם בְשֻׁעַתָּא דְקַנֵּי לְעוֹבֶדֶא דְזַמְרִי אֲתָקִין לְהָאִי בְרִית בְּאַתְרִיה. וּבְגַיְן פֶּךְ בְּתִיב, (בַמְדִבָר כֵה) הָגַנֵּי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוּם. וְכִי סְלִקָּא דְעַתָּךְ דְבָגִין פְנַחַם הָזָה. וּמָה קָטַטָּא הָזָה לִיה לְפְנַחַם בְּהָאִי בְרִית. אֶלָּא הָכָא אֲתָקֵשֶׁר מְלָה בְדוֹכְתִיה. הָגַנֵּי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי. וּמָה אַתָּנוּ לוֹ שְׁלוּם (לְאֲתָחֶבֶרָא כֵל חַד בְדוֹכְתִיה) לְאֲתָחֶבֶרָא בְרִית בְּאַתְרִיה. וַעַל דָא הָגַנֵּי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוּם. וּמָה אִידָה שְׁלוּם דָאִידָה אַתְרִיה לְאֲתָחֶבֶרָא בְהַדִּיה. מַה דְאֲתָפֶרֶשׂ מְגִינָה בְחוֹבִיהוּ. בְגִינִיה אֲתָחֶבֶר בִּיה. וַעַל דָא הֽוֹאֵיל וְהֽוֹא אֲתָקִין מְלָה בְדוֹכְתִיה, מִבְאָן וְלֹהֲלָא וְהִיתָה לוֹ וְלֹזְרָעָו אַתְרִיו בְרִית בְּהַנְתָעָוָן עַזְלָם, תְהַת אֲשֶׁר קָנָא לְאֱלֹהִיו וְגו'.

אמֶר רַבִי שְׁמַעַן לִית לְךָ מְלָה בְעַלְמָא דְקַוְדְשָׁא

לשון הקודש

בָא רַאת, גַם פֶךְ פְנַחַם, בְשֻׁעה שְׁקָנָא לְמַעַשָּׂה זָמְרִי, הַתָּקִין אֶת הַבְּרִית הָזָה בְמִקּוֹמָה, וְלֹכֶן בְתַוב (בַמְדִבָר כֵה) הָגַנֵּי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוּם. וְכִי יַעֲלֵה עַל דְעַתָּךְ שְׁפָשָׂום פְנַחַם הָזָה? אִיזוּ קָטָטָה חִיתָה לוֹ לְפְנַחַם בְּבָרִית הָזָה? אֶלָּא בָאָן נִקְשָׁר הַדָּבָר בְמִקּוֹמוֹ. הָגַנֵּי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי. וּמָה אַתָּנוּ לוֹ? שְׁלוּם וְלַהֲתָחֶבֶר כֵל אֶחָד בְמִקּוֹמוֹ לְהַתָּחֶבֶר הַבְּרִית בְמִקּוֹמָה, וַעַל

בריך הוּא קני לְה כִּמו חֹבֶא דָבְרִית בַּמָּה דָאת אָמֵר, (ויקרא כו) חֶרֶב נֹקֶמת נִקְםָה בְּרִית. וְתֵא חַזִי, לֹא אֲשֶׁתְלִים חֹבֶא דָדְרָא דְטוּפָנָא, אַלֵּא בְגַן דְחַבּוּ בְּחַבְילּוּ דְאַרְחִיהוּ עַל אַרְעָא. וְאַף עַל גַב דְהַווּ מִקְפְּחִי דָא לְדָא בְּדָבְתִיב וְתִמְלָא הָאָרֶץ חַמְם (ויחפּס מְפָלָא חַוָה וּבְגַן כֵד) זְכָרִיב בַי (ד"ז טו נ"א) מַלְאָה הָאָרֶץ חַמְם מִפְנִימָה. מִכֶּל מִקּוּם וְתִשְׁחַת הָאָרֶץ לְפָנֵי הָאֱלֹהִים. וְהַגִּנֵּי מִשְׁחִיתָם מִדָּה בְגַדְדָה מִדָּה, הַגִּנֵּי מִשְׁחִיתָם בְּחֹבֶא דְחַבְלוֹתָא.

וְאֵית דְאָמֵרִי דָלָא אֲשֶׁתְלִים קְסֻטִיְהוּ אַלֵּא בְּחֹבֶא דְחַמְם דְהַווּ מִקְפְּחִין דָא לְדָא דְהַווּ בַיִשּׁוֹן לְשָׁמִים וּלְבָרִיות. תֵא חַזִי, בַמָּה אָנוּ מִמְּנָנוּ מַלְעִילָא דְאַתְפְּקָדוּ עַל קָלִי דָאָנוּ דְמִסְרִי דִינָא עַל חֶבְרִיהּוּן עַל מָה דְעַבְדִי לוֹן. וַעֲלֵל דָא בְּתִיב

לשון הקודש

הברית, כמו שגовар אמר (ויקרא כו) חֶרֶב נֹקֶמת נִקְםָה בְּרִית. ובא וראה, לא חשלם חטא זו ר הפטול אלא משועם שחתאו בהשחתה. וויש אומרים שלא התמלאה סאותם בהשחתה דרכם על הארץ, ואף על גב שהיו חומסים זה את זה, בפתחות ותעלות הארץ חמס ויחפס מהפל היה, ולבוכ, וברחות כי מלאה הארץ חמס ומפנייהם. מכל מקום ותשחת הארץ לפניו האלהים.

**כִּי מֶלֶאָה הָאָרֶץ חַמֵּס מִפְנִימָה. וּבְגַין כֵּד בְּתִיב
וְהַגִּי מִשְׁחִיתָם אֶת הָאָרֶץ:**

**וַיֹּאמֶר יְהֹוָה לְנֹחַ בָּא אַתָּה וּכְלָבִיתְךָ. אָמַר רַבִּי
שְׁמֻעוֹן אַמְּמָאי בְּכָלְחוֹ (ר"א לעג אמר) אֱלֹהִים
וְהַבָּא יְהֹוָה מֵאַי שְׂנָא הַכָּא דְאַתָּמָר יְהֹוָה שְׁמָא עַלְאָה
דְרַחֲמֵי. אֲלֹא רֹא אִיהוּ דְאֹלִיפָנָא. לֹאו אָוֶרֶח אָרְעָא
לְקַבְּלָא אֲתָתָא אֲוֹשֵׁפְיוֹזָא בְּהַדָּה אֲלֹא בְּרַשּׁוֹ דְבָעַלְהָ.**

אָוֶת הַכִּי (נמי נח) נָח בְּעָא לְעַלָּא בְּתִיבוֹתָא
לְאֲתַחְבָּרָא בְּהַדָּה. וְלֹאו הַהָּה (לייח) יָאֹות עַד
דְבָעַלְהָ דְתִיבָּה יְהָב לֵיהֶ רְשָׁוֹ לְעַלָּא (פְּהָדָה). דְבָתִיב
בָּא אַתָּה וּכְלָבִיתְךָ אֶל הַתְּבָה. וּבְגַין כֵּד אֲקָרֵי הַכָּא
יְהֹוָה בְּעַלְהָ דְתִיבָּה. וּבְדִין עַל נָח וְאֲתַחְבָּר בְּהַדָּה. וּבְנָ
אֹלִיפָנָא דְלִילָת לֵיהֶ רְשָׁוֹ לְאֲוֹשֵׁפְיוֹזָא לְמַיְעָל לְבִיתָא
אֲלֹא בְּרַשּׁוֹ בְּעַלָּה מִאִירִיה דְבִיתָא, הַדָּא הוּא דְבָתִיב
לְבָתָר וּבְאָנָחָה וְנוּ.

לשון הקידש

מֶלֶאָה הָאָרֶץ חַמֵּס מִפְנִימָה. וְלֹכֶן בְּתוֹךְ
אוֹרֶח עַמָּה אֲלֹא בְּרַשּׁוֹת בְּעַלְהָ.
אֲפָקָד וְסַמְתַּחַת נָח מֵרָצָה לְהַבְּגִינָה לְתְבָה
לְהַתְּחַבֵּר עַמָּה, וְלֹא הָיָה לוֹ רָאו֒י עַד
שְׁבָעֵל הַתְּבָה יְתַן לוֹ רְשָׁוֹת לְהַבְּגִינָה וְעַפְתָּה,
שְׁכָתוֹב בָּא אַתָּה וּכְלָבִיתְךָ אֶל הַתְּבָה.
וְלֹכֶן נִקְרָא בָּא הַדָּא, הַבָּעֵל שְׁלֵל הַתְּבָה, וְאַ
נוּ בְּגַנָּס נָח וְהַתְּחַבֵּר עַמָּה. וּבְן לְמַדְנָנוּ שְׁאַיִן
שְׁלַמְדָנוּ – אֵין דָּרָךְ אָרְצָן שְׁתַקְבֵּל אֲשֶׁר

תא חוו, מה כתיב כי אתה רأיתי צדיק לפני בדור הצעה. מכאן אוליפנא שלא קיבל בר נש אושפיזא בבריתיה אי איה חזיד בית דאיה חייבא. אלא אי קאים בעינוי לזכאה שלא חזיד בעינוי כלל. הדא הוא דברתך בא אתה וכל ביתך אל התבה, מי טעם בגין כי אתה רأיתי צדיק לפני בדור הצעה.

ואוליפנא דאי יהיב ליה רשות להזדי וללא יהיב רשות לכל אונין דאתין עמייה, לא ייעיל לוון לביתה. הדא הוא דברתך בא אתה וכל ביתך אל התבה. לכל יהיב רשותה למיעל. ימקרה דא אוליפנא רוז דארחו דארעא. (דר'א לענ' בא אתה וכל ביתך אל התבה וגנו).

רבי יהודה פתח (תהלים כד) לדוד מזמור לוי הארץ

לשון הקידש

מה הטעם? משום כי אתה רأיתי צדיק לפני בדור הצעה. והוא שכתבוב אחר בדור עלה, בעל הבית. והוא נח וגנו.

בא ראה מה כתוב, כי אתה רأיתי צדיק לפני בדור הצעה. מכאן למדנו שלא יכול אדם אורח בביתו אם הוא חזיר בו שהוא רשע, אלא אם עומד בעינוי לצדיק שלא חזיר בעינוי כלל. וזה שכתבוב בא אתה וכל ביתך אל התבה.

וּמְלֹאָה תְּבֵל וַיּוֹשִׁבֵּי בָּהּ. הֲא תְּגִנֵּן לְדִוד מִזְמוֹר
הָאָמֵר שִׁירַתָּא וְלֹבֶתָר שְׁאָרָת עַלְיהָ רֹוח קְדֻשָּׁא,
מִזְמוֹר לְדִוד דְשְׁאָרָת עַלְיהָ רֹוח קְדִישָׁא וְלֹבֶתָר אָמֵר
(לט) שִׁירַתָּא.

לִי הָאָרֶץ וּמְלֹאָה, הָאֵי קָרָא עַל אֶרְעָא דִיְשָׂרָאֵל
אָתְּמָר דָאֵהִי אֶרְעָא קְדִישָׁא. וּמְלֹאָה דָא
שְׁבִינַתָּא בְּמָה דָאַת אָמֵר, (דברי הימים ב ח) כִּי מְלָא בְּבּוֹד
יֵי אַת בֵּית יֵי. וּבְתִיב, (שמות ט) וּכְבּוֹד יֵי מְלָא אֶת
הַמְּשֻׁבָּן. מָאֵי מְלָא וְלֹא מְלָא. אֶלָּא מְלָא וְקַאי
דָאַת מְלִיאָה מִפְלָא. דָאַת מְלִיאָה מִן שְׁמַשָּׁא. סִיחָרָא
שְׁלִים בְּכָל סְטוּרִין. מְלָא מִכֶּל טוֹבָא דְלַעַילָא.
בְּאַסְקוּפָא דָא דָאַת מְלִיאָה מִכֶּל טוֹבָא דְעַלְמָא. וְעַל
דָא בְּתִיב לִי הָאָרֶץ וּמְלֹאָה. תְּבֵל וַיּוֹשִׁבֵּי בָּהּ דָא
שְׁאָר אֶרְעָאָן.

לשון הקודש

ובחרות (שמות ט) וּכְבּוֹד ה' מְלָא אֶת הַמְּשֻׁבָּן.
לִמְהַמְּלָא וְלֹא מְלָא? אֶלָּא מְלָא וְקַאי,
שְׁחַתְמָלָא מִכֶּל, שְׁחַתְמָלָא מִהְשָׁמֶשׁ.
הַלְּבָנָה שְׁלָמָה בְּכָל הַצְּדָרִים. מְלָא מִכֶּל
טוֹב שְׁלָמָעָה, כְּמוֹ הַאוֹצֵר הַזָּהָר
שְׁחַתְמָלָא מִכֶּל טוֹב שֶׁל הַעוֹלָם, וְעַל זה
כְּתוּב לְה' הָאָרֶץ וּמְלֹאָה. תְּבֵל וַיּוֹשִׁבֵּי
בָּהּ - אֶלָּו שְׁאָר הָאָרֶצּוֹת.

לה' הָאָרֶץ וּמְלֹאָה תְּבֵל וַיּוֹשִׁבֵּי בָּהּ. הָרִי
שְׁגִינָנוּ, לְדִוד מִזְמוֹר - שָׁאָמֵר שִׁירָה וְאַחֲר
בָּה שִׁירַתָּה עַלְיוֹ רֹוח הַקְדָשָׁה. מִזְמוֹר לְדִוד
- שִׁירַתָּה עַלְיוֹ רֹוח הַקְדָשָׁה וְאַחֲר בָּה
אָמֵר שִׁירָה.

לה' הָאָרֶץ וּמְלֹאָה - פָּסָוק זה נִאָמֵר עַל
אָרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא אָרֶץ הַקְדָשָׁה.
וּמְלֹאָה זו הַשְׁבִינָה, כְּמוֹ שְׁנָאָמֵר רַבִּי
הַיִמִים-ב (ח) כִּי מְלָא בְּבּוֹד ה' אֶת בֵּית ה'